

Venäjän metsäsektorin reformi

Venäjän metsäsektorin uudistamista vauhditettiin vuonna 2007 kolmella merkittävällä lainsäädännöllisellä toimenpiteellä. Vuoden alussa astui voimaan uusi metsälaki, jolla pyrittiin metsien käytön tehostamiseen ja metsästä saatavien tulojen kasvattamiseen. Uudessa laissa metsien talouskäyttö perustuu pitkäaikaiseen vuokraukseen ja myös yksityisen metsäsektorin rooli metsätaloudessa korostuu metsänhoitovelvoitteiden siirryttyä metsänvuokraajalle. Helmikuussa annettiin asetus asteittain kohoavista raakapuun vientitulleista, joiden tarkoituksena oli pakottaa ulkomaiset toimijat investoimaan metsäteollisuuteen Venäjällä. Kesäkuun lopussa annettiin asetus metsäteollisuuden prioriteetti-investoinneista. Niillä tarkoitetaan vähintään 300 miljoonan ruplan investointeja infrastruktuuriin ja/tai puunjalostukseen, jotka voivat olla joko uusia jalostuslaitoksia tai entisten modernisointeja.

Vuonna 2007 elettiin pitkään jatkuneen nousukauden loppuvaiheita ja uskottiin, että valtio voi tukea merkittävästikin metsäsektorin kehitystä. Tämä näkyi selvästi vuoteen 2020 ulottuvassa Venäjän metsäsektorin kehitysstrategiassa. Se oli ensimmäinen yritys muodostaa koko metsäsektorin tulevaisuutta hahmottava strategia aikaisempien erillisten metsätalouden ja metsäteollisuuden strategioiden sijaan. Lokakuun 2007 lopussa Venäjän kauppaja teollisuusministeriön hyväksymässä strategiassa lueteltiin useita tavoitteita, muttei keinoja kuinka niihin päästäisiin. Strategiassa hahmotettiin kaksi vaihtoehtoista tulevaisuuden polkua. Perusvaihtoehdossa oletettiin, että nykyiseen

metsäteollisuuden tuotantoon tehdään uudistuksia. Myös metsäteollisuuden korkeamman jalostusasteen tuotteiden tuonnin oletettiin jatkuvan. Investointien yhteismääräksi arvioitiin noin 675 miljardia ruplaa, joista vain 3 % metsätalouteen. Innovaatioskenaariossa, mikä myös asetettiin tavoitteeksi, oletettiin valtion aktiivisen politiikan johtavan uusiin innovaatioihin, teollisuuden uudistumiseen, uuteen tuotantoon, uusiin korkean jalostusarvon tuotteisiin ja kotimaisen kysynnän tyydyttämiseen omilla tuotteilla. Tämän arvioitiin vaativan lähes 3000 miljardin ruplan investoinnit, joista yli 20 % kohdistuisi metsätalouteen. Vaikka uuden metsälain mukaan metsänvuokrasopimukset huutokaupataan, prioriteetti-investointihankkeille voidaan antaa metsiä vuokralle ilman huutokauppaa ja lisäksi 50 %:n alennus metsänkäyttömaksuista investoinnin takaisinmaksuajalle. Metsäsektorin kehityksen vetureiksi ajateltiin suuria puuta jalostavia laitoksia, jotka pystyisivät lisäarvoa tuottavien tuotteiden valmistamisen lisäksi vastaamaan myös metsänhoidosta ja puunkorjuusta.

Raakapuun vientitullit ovat hyödyttäneet suuria sellun ja paperin valmistajia Venäjällä. Raakapuun kysynnän laskiessa erityisesti kuitupuun hinta on laskenut ja sellutehtaat ovat voineet hankkia raaka-ainetta halvemmalla. Raakapuun hinnan lasku ja eräiden puutavaralajien kysynnän heikkeneminen ovat romahduttaneet puunkorjuuyritysten kannattavuuden.

Venäjän metsäsektorin reformi nojasi nopeasti tehtäviin isoihin investointeihin. Venäjän kauppaja teollisuusministeriöön oli tehty

2009 loppuun mennessä ilmoitus 72 prioriteetti-investointiprojektista. Niiden yhteenlasketut investoinnit ylittivät 420 miljardia ruplaa ja hankkeiden puunkäyttö 50 miljoonaa kuutiometriä vuodessa (2009 hakkuut olivat 140 miljoonaa kuutiometriä). Aluksi tilanne näytti jopa lupaavalta. Projektien tarkempi analyysi osoitti, että osa projekteista perustui enemmän toiveajatteluun kuin metsäteollisuuden syväaliseen osaamiseen, liiketoiminnan hallintaan ja pitkäjänteisyyteen. Hankkeista oli toteutettu 2009 loppuun mennessä yhdeksän, puunkäytöltään yhteensä 3,6 miljoonaa kuutiometriä. Kauppa- ja teollisuusministeriön mukaan yli 70 % ilmoitetuista hankkeista on myöhässä.

On siis todennäköistä, että vain osa ilmoitetuista hankkeista toteutuu. Pelkästään niiden avulla Venäjän metsäsektori ei kuitenkaan lähde toivotulle kasvu-uralle. Venäjä kaipaakin suuria kansainvälisiä investoijia metsäteollisuuteensa, mutta tähän mennessä niitä ei ole ilmaantunut. Esimerkiksi suomalaisyritysten suunnittelemat sellutehdasinvestoinnit eivät ole edenneet toteutusvaiheeseen. Venäjän metsäsektorin uudistamiseksi tehdyt toimet eivät ole vakuuttaneet investoijia. Metsäsektorin lainsäädännön kehittäminen on ollut vaikeasti ennakoitavissa ja jatkuvassa muutoksessa. Lisäksi protektionistinen kauppa- ja teollisuuspolitiikka ovat vähentäneet investoijien kiinnostusta.

Raakapuun vientitullien korotusohjelma ei ole johtanut haluttuihin investointeihin. Kuitupuuta käyttävää uutta kapasiteettia ja kysyntää ei ole syntynyt, eikä kotimainen kysyntä ole korvannut aikaisempaa vientiä ja siitä saatuja tuloja. Ulkomaisten investoijien luottamus Venäjän harjoittamaan politiikkaan on heikentynyt, ja sen myötä halukkuus investointeihin Venäjälle on hiipunut. Suomessa metsäteollisuus on lisännyt puunhankintaa kotimaasta ja sopeuttanut kapasiteettiaan tuotteiden kysyntään. Venäjällä raakapuun viennin vähenemisestä ovat kärsineet erityisesti rajaseudut ja niiden puunkorjuuyritykset. Pienempien yritysten mahdollisuudet investoida metsänhoitoon, puunkorjuuseen ja infrastruktuuriin ovat heikentyneet niiden talo-

udellisen tilanteen huonontumisen myötä ja samoin niiden mahdollisuudet vastata uuden metsälain tuomista velvoitteista. Valtion saamat tulot metsäsektorilta ovat vähentyneet. Tästä johtuen myös valtion rahoitusmahdollisuudet vahinkojen korjaamiseksi ovat vähentyneet, mikä heijastuu puunhankintaan sekä tuleviin metsätalouden ja metsäteollisuuden investointeihin.

Näyttää siltä, että nopeasti tehtäviin suuriin investointeihin nojannut strategia ei tuo toivottuja tuloksia. Strategian jatkaminen heikentää varsinkin pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytyksiä. Ulkomaiset investoijat ovat toivoneet ennustettavuutta lainsäädäntöön ja luopumista protektionistisesta tullipolitiikasta. Viimeksi mainittuun on tulossa helpotusta, jos viimeiset avoinna olevat kysymykset Venäjän liittymiseksi maailman kauppajärjestön (WTO) jäseneksi saadaan ratkaistua. Sen sijaan lainsäädännön ennustettavuuteen ei ole löydettävissä nopeita ratkaisuja ja luottamuksen rakentaminen kestää pidempään.

Timo Karjalainen

Kirjoittaja on Metsäntutkimuslaitoksen ja Itä-Suomen yliopiston kansainvälisen metsätalouden professori. Hänen tutkimusryhmässään analysoidaan Venäjän ja itäisen Euroopan maiden metsätaloutta ja ylläpidetään ko. maiden metsätietopalveluja (www.idanmetsatieto.info ja <http://www.metla.fi/metinfo/kie/>). Kolumni perustuu Karjalaisen, Lasse Jutilan ja Juri Gerasimovin yhteistyönä syntyneeseen konferenssiesitelmään.